

УДК 631.155:658, 511:636.4

Місюк М.В.,
д.е.н., професор, декан економічного факультету
Сушарник Я.А.,
аспірант*
Подільський державний аграрно-технічний університет

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГАЛУЗІ СВИНАРСТВА

Misiuk M.V.,
dr.sc.(econ.), professor, dean of the faculty of economics
Susharnyk Ya.A.,
graduate student
Podolsky State Agricultural and Technical University

ANALYSIS OF THE CURRENT STATUS OF FUNCTIONING PIG INDUSTRY

Постановка проблеми. Головна мета функціонування агропромислового комплексу полягає в забезпеченні населення високоякісними продуктами харчування, зокрема м'ясом, особлива роль якого зумовлюється значимістю як основного джерела білків тваринного походження. Традиційно в забезпеченні населення м'ясом і продуктами його переробки значна роль відводиться свинарству як інтенсивній та ефективній галузі тваринництва. Свинина належить до групи найбільш енергетичних продуктів харчування, що дає змогу прискорено збільшувати добову калорійність спожитого продовольства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На вивчення стану галузі свинарства в різних господарських формуваннях та обґрунтуванню можливих перспектив її розвитку спрямовано велику кількість досліджень, основні з яких відображені у працях В.Г. Андрійчука, І.Ф. Баланюка, В.І. Бойка, В.І. Власова, М.В. Гладія, М.Й. Маліка, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Одінцова, П.Т. Саблука, І.В. Свиноуса, О.М. Шпичака та інших. Проте, потребують подальших досліджень питання раціональних розмірів господарських формувань, організації в них виробництва свинини та підвищення її економічної ефективності, диверсифікація каналів реалізації, в тому числі на регіональному рівні.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз функціонування галузі свинарства, на основі якого розробити практичні рекомендації щодо забезпечення конкурентоспроможності галузі свинарства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виробництво м'яса – це одна з провідних сфер у вирішенні продовольчої проблеми та забезпечення населення країни повноцінним харчовим білком. Залежно від виду тварин отримують: яловичину, свинину, м'ясо птиці, баранину, конину та інші види м'яса. Туші великої рогатої худоби, одержані від тварин віком від 3-х місяців до 3 років, свиней – до 10 місяців, овець та кіз – до 8 місяців є м'ясо молодняка, а телят, поросят та ягнят від 14 днів до 3-х місяців – м'ясо молочників. За хімічним складом та енергетичною цінністю м'ясо сільськогосподарських тварин значно різняться (табл. 1).

Свинарство, завдяки сприятливим умовам кормовиробництва, цінним біологічним особливостям тварин, високій окупності кормів в належних умовах їх утримання та годівлі, традиційно вважалося не тільки економічно вигідною, а й високоприбутковою галуззю [3, с. 118]. Виробництво свинини мало вагому частку в структурі м'ясного балансу та відіграло важливу роль у формуванні м'ясних ресурсів.

На початку 70-х років минулого століття галузь набула значних масштабів розвитку. У цей період в Україні поголів'я свиней було найбільшим (рис. 1), держава збільшувала капітальні вкладення в галузь, визначено курс на створення спеціалізованих господарств. Високими темпами велося будівництво великих свинарських комплексів, що дало можливість зменшити значну кількість невеликих тваринницьких ферм із високовитратним виробництвом, забезпечити ритмічне гарантоване постачання м'ясопереробних підприємств сировиною високої якості і вирішити питання забезпечення населення м'ясом та продуктами його переробки.

* Науковий керівник: Місюк М.В. – доктор економічних наук, професор

Таблиця 1

Хімічний склад та енергетична цінність м'яса сільськогосподарських тварин

Види м'яса за категоріями вгодованості	вміст, %			у 100 г м'яса кДЖ
	води	білків	жирів	
Свинина (бекон)	54,8	16,4	27,8	1322
Свинина (м'ясна)	51,6	14,6	33,0	1485
Свинина (жирна)	38,7	11,4	49,3	2046
Яловичина I категорії	67,7	18,9	12,4	782
Яловичина II категорії	71,7	20,2	7,0	602
Телятина	78,0	19,7	1,2	377
Баранина I категорії	67,6	16,3	15,3	849
Баранина II категорії	69,3	20,8	9,0	686
Ягнятина	68,9	16,2	15,1	803

Джерело: досліджено на основі [3]

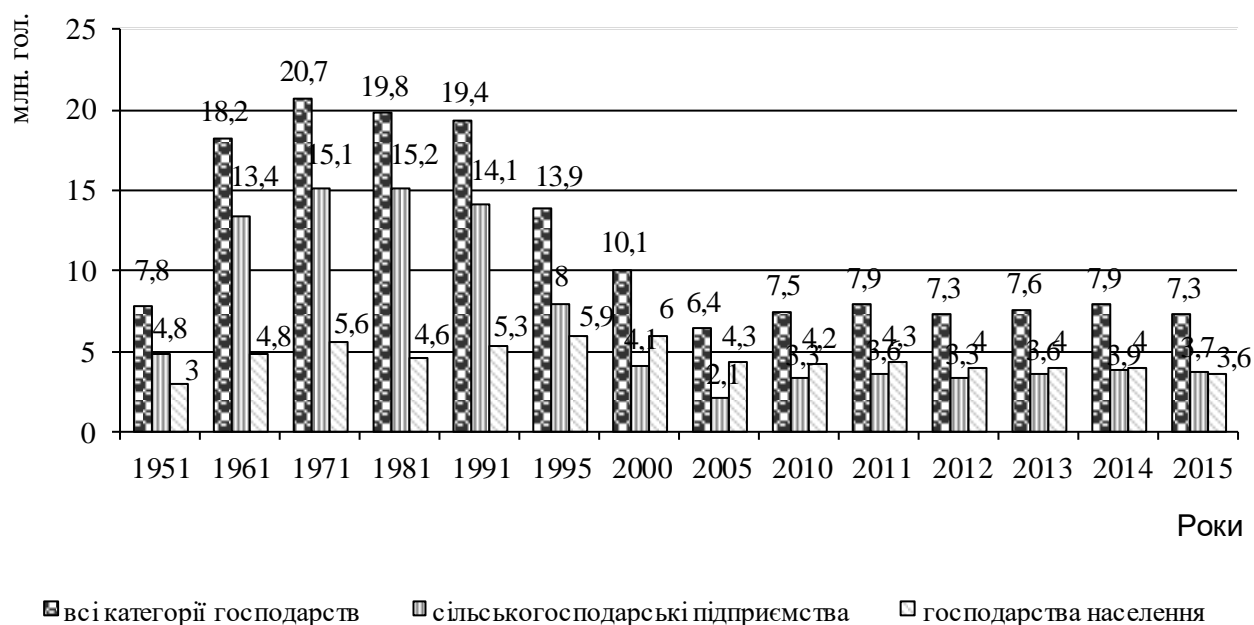

Рис. 1. Динаміка поголів'я свиней за формами господарювання в Україні, млн гол.

Джерело: власні дослідження на основі [3]

Крім будівництва нових комплексів здійснювалася реконструкція та розширення свинарських ферм із подальшим запровадженням комплексної механізації та автоматизації виробничих процесів, застосування новітніх технологій вирощування та відгодівлі свиней. Комплекси та ферми промислового типу, порівняно з невеликими за розмірами фермами, забезпечували набагато вищі середньодобові прирости, нижчими були затрати кормів і праці на одиницю продукції. За рахунок високої концентрації та інтенсифікації виробництва вони мали можливість знижувати собівартість продукції і реалізаційні ціни, підвищувати дохідність. Цьому також сприяла їх інтеграція з комбікормовими та м'ясопереробними підприємствами, реалізація продукції без участі посередників [4, с. 15].

У 1980 році частка комплексів у загальному обсязі виробництва в суспільному секторі становила близько 20 %. У цей період спеціалізованими господарствами та міжгосподарськими підприємствами було вироблено 48% обсягу свинини по країні [7, с. 24].

У 1990 році галузь досягла високих результатів, у всіх категоріях господарств було вироблено 1576,3 тис. тонн свинини (у забійній вазі), що на 261 тис. тонн (19,8%) перевищувало показник 1980 року, у тому числі в сільськогосподарських підприємствах вироблено 893,7 тис. тонн, або на 182,8 тис. тонн (25,7%) більше. Виробництво свинини (у забійній масі) з розрахунку на 100 га ріллі становило 46,9 ц.

Розрив господарських зв'язків, що склалися в агропромисловому комплексі на початку 90-х років, значне порушення паритету цін на сільськогосподарську та промислову продукцію створили несприятливі умови для розвитку галузі свинарства. Багато свинарських комплексів і ферм промислового типу, які відігравали провідну роль у забезпеченні товарною свининою не лише українських, а й споживачів інших країн СНГ, припинили виробничу діяльність. На сьогоднішній день виробниками свинини є дрібні господарства, що працюють збитково і виробляють продукцію низької якості [1, с. 69].

Крім того, через відсутність державного регулювання і загальноекономічну кризу великим протиріччям є ціни на зерно та продукцію тваринництва. Стало не вигідним використовувати на корм прибуткову продукцію – зерно та отримувати збиткову тваринницьку продукцію. Протягом багатьох років сільськогосподарські товаровиробники, які займаються вирощуванням зернових культур, мають значно більші можливості щодо вигідної реалізації своєї продукції порівняно з тваринниками. Як наслідок, в Україні значно скоротилося поголів'я свиней, яке в 2015 році становило 7,3 млн голів, що на 1,8 млн голів менше проти 1940 року та 2,7 млн голів проти 2000 року (табл. 2).

Таблиця 2

Зміна кількості поголів'я свиней за формами господарювання

на 1 січня, тис. гол.

Рік	Усі категорії господарств	у тому числі			
		Сільсько-господарські підприємства, всього	з них		господарства населення
			с./г. підприємства	фермерські господарства	
1940	9186	3475	-	-	-
1991	19426,2	14070,5	14070,5	-	5355,7
2000	10072,9	4108,1	4076,1	32,	5964,8
2005	6466,1	2098,5	2016,4	82,1	43,67,6
2010	7576,6	3307,9	3035,3	272,6	4268,7
2011	7960,4	3625,2	3330,4	294,8	4335,2
2012	7373,2	3319,2	3058,8	260,4	4054,0
2013	7576,7	3556,9	3291,7	265,2	4019,8
2014	7922,2	3878,9	3606,0	272,9	4043,3
2015	7350,7	3732,8	3482,9	249,9	3617,9
Відхилення 2015 р. до 2010 р. (+,-)	- 225,9	+ 424,9	+ 447,6	-22,7	- 650,8

Джерело: власні розрахунки на основі [3]

Значно скоротилося поголів'я свиней у сільськогосподарських підприємствах. Якщо у 1990 році їх кількість становила 14070 тис. голів, то в 2015 році – 3732,8 тис. голів (на 74% зменшилося). Хоча, слід відмітити, що за останні п'ять років в цій категорії господарств поголів'я дещо збільшилося і становить 3732,8 тис. голів проти 3307,9 тис. голів у 2010 році, або на 424,9 тис. голів більше, разом з тим в господарствах населення даний показник зменшився на 650,8 тис. голів. Не зважаючи на економічну кризу, складність ведення господарства через нестачу найпростіших знарядь і засобів виробництва, господарства населення виявилися своєрідним стабілізатором виробництва свинини, в яких поголів'я свиней зменшувалося набагато нижчими темпами [6, с. 258].

Основними причинами такого становища є:

- зменшення обсягів державної підтримки і дорожчання кредитних ресурсів;
- технологічна відсталість, зношеність устаткування галузі;
- відсутність коштів на освоєння інноваційних технологій;
- збільшення обсягів імпорту м'яса та продуктів його переробки за цінами, що нижчі за вітчизняні;
- монополізація закупівельних цін на продукцію тваринництва переробними підприємствами та торговельними організаціями;
- руйнування інтеграційних зв'язків;
- низький рівень розвитку власної кормової бази, свинарських комплексів промислового типу;
- різке підвищення цін на комбікорми, премікси.

В Україні галузь свинарства має різні виробничі напрями. Найбільший обсяг виробництва свинини зосереджено в степових і лісостепових районах, а також в тих областях, де є великі міста та промислові центри – Київська, Дніпропетровська та деякі інші області (табл. 3).

Таблиця 3

Вирощування свиней у живій масі за формами господарювання в розрізі регіонів України, тис. тонн

За регіонами	2005			2010			2015		
	Всього	в тому числі		Всього	в тому числі		Всього	в тому числі	
		с./г. підприємства	господарства населення		с./г. підприємства	господарства населення		с./г. підприємства	господарства населення
АР Крим	26,2	5,1	21,1	44,0	11,7	32,3	н. д.	н. д.	н. д.
Дніпропетровська	46,4	24,0	22,4	69,6	49,9	19,7	76,2	57,0	19,2
Донецька	44,3	25,2	19,1	74,3	57,9	16,4	89,7	75,9	14,5
Запорізька	31,3	15,9	15,4	48,3	31,0	17,3	53,4	32,4	21,0
Кіровоградська	28,0	4,8	23,20	27,0	8,5	18,5	31,2	17,3	13,9
Луганська	14,5	4,4	10,1	16,8	8,1	8,7	12,8	3,9	8,9
Миколаївська	12,1	4,0	8,1	14,1	5,9	8,2	15,6	5,5	10,1
Одеська	25,3	9,0	16,3	36,2	10,1	26,1	32,1	14,8	17,3
Херсонська	27,5	5,4	22,1	34,4	11,0	23,4	38,8	13,2	25,6
Всього СТЕП	255,6	97,8	157,8	364,7	194,1	170,6	349,8	220	130,5
Вінницька	27,4	6,4	21,0	30,1	10,3	19,8	27,7	12,1	15,6
Київська	53,6	25,0	28,6	61,2	44,8	16,4	71,7	56,2	15,5
Полтавська	21,6	6,6	15,0	32,5	20,2	12,3	64,0	53,8	10,2
Сумська	28,7	4,7	24,0	17,6	6,9	10,7	18,9	8,5	10,4
Тернопільська	13,6	2,6	11,0	30,6	9,3	21,3	42,1	23,0	19,1
Харківська	42,9	14,2	28,7	34,4	15,5	18,9	39,7	22,1	17,6
Хмельницька	19,7	5,1	14,6	26,4	7,8	18,6	39,9	21,6	18,3
Черкаська	40,6	12,2	28,4	45,7	26,7	19,0	48,9	31,4	17,5
Чернівецька	19,3	2,9	16,4	27,3	7,7	19,6	25,7	7,5	18,2
Всього ЛІСОСТЕП	267,4	79,7	187,7	305,8	149,2	156,6	378,6	236,2	142,4
Волинська	37,1	3,1	34,0	47,9	8,6	39,3	51,3	10,9	40,4
Житомирська	30,7	3,2	27,5	33,6	6,0	27,6	33,9	6,3	27,6
Закарпатська	25,8	0,7	25,1	31,7	3,0	28,7	39,5	3,8	35,7
Івано-Франківська	24,7	2,8	21,9	34,3	18,6	15,7	55,1	38,6	16,5
Львівська	29,9	2,5	27,4	43,7	16,3	27,4	60,4	30,8	29,6
Рівненська	34,3	3,5	30,8	31,6	5,0	26,6	27,8	3,6	24,2
Чернігівська	21,7	5,5	16,2	21,9	11,0	10,9	20,6	13,6	7,0
Всього ПОЛІССЯ	204,2	21,3	182,9	244,7	68,5	176,2	288,6	107,6	181,0
УКРАЇНА	727,2	198,8	528,4	915,5	411,8	503,7	1017,0	563,1	453,9

Джерело: власні розрахунки за даними Державної служби статистики України [3].

Упродовж п'яти років вирощування свиней у живій вазі зросло із 915,5 тис. тонн до 1017 тис. тонн або на 11%. Зростання відбувалося за рахунок сільськогосподарських підприємств на 151,3 тис. тонн, тоді коли господарства населення зменшили виробництво свинини на 49,8 тис. тонн. Найбільшу частку у виробництві свинини займають сільськогосподарські підприємства Дніпропетровської, Київської, Полтавської, Івано-Франківської областей.

Виробництво свинини (в забійній вазі) в усіх категоріях господарств зменшилося від 1576,3 тис. тонн у 1990 році до 742,6 тис. тонн за 2014 рік та в сільськогосподарських підприємствах від 893,7 тис. тонн до 377,0 тис. тонн. Якщо в 1990 році в усіх категоріях господарств з розрахунку на 100 га ріллі було вироблено 46,9 ц свинини і на одну особу 30,9 кг, тоді як у 2014 році дані показники становили відповідно 24,7 та 16,6. Аналогічна тенденція мала місце в господарствах населення, де в 2014 році вироблено свинини менше, ніж у 1990 році, майже 1,9 раза (табл. 4).

Зміни в обсягах виробництва свинини зумовлено в основному зменшенням чисельності поголів'я свиней, яке в усіх категоріях господарств скоротилося від 19426,2 тис. голів за 1991 рік до 7350,7 тис. голів за 2015 рік (табл. 2). Аналіз динаміки свідчить, що зменшення поголів'я особливо негативно вплинуло на обсяг виробництва свинини в сільськогосподарських підприємствах, де на 1 січня 2015 року чисельність свиней становила 3732,8 тис. голів проти 14070,5 тис. голів у 1991 році.

До 2000 року чисельність утримуваного поголів'я свиней господарствами населення зростала, після чого відбулося його поступове скорочення і на 1 січня 2015 року їх чисельність становила 3617,9 тис. голів проти 5964,8 тис. голів у 2000 році, 4268,7 – у 2010, 4335,2 – у 2011, 4054,0 – у 2012, 4019,8 – у 2013, 4043,3 – у 2014 році.

Таблиця 4

Виробництво свинини (в забійній вазі) на 100 га ріллі та на одну особу за формами господарювання в Україні

Роки	Всі категорії господарств			у тому числі					
	всього, тис. тонн	на 100 га ріллі, ц	на одну особу, кг	сільськогосподарські підприємства			господарства населення		
				всього, тис. тонн	на 100 га ріллі, ц	на одну особу, кг	всього, тис. тонн	на 100 га ріллі, ц	на одну особу, кг
1990	1576,3	46,9	30,9	893,7	28,4	17,5	682,6	321,3	13,4
2000	675,9	21,3	15,1	914	3,4	2,0	584,5	112,1	13,1
2010	631,2	20,4	14,1	255,9	13,1	5,7	375,3	32,8	8,4
2011	704,4	23,5	15,7	305,1	16,2	6,8	399,3	35,6	8,9
2012	700,8	23,3	15,7	303,8	16,1	6,8	397,0	35,4	8,9
2013	748,3	24,9	16,7	362,3	19,3	8,1	386,0	34,5	8,6
2014	742,6	24,7	16,6	377,0	20,0	8,4	365,6	32,6	8,2
Відхилення 2014 р. до 1990 р., (+,-)	- 833,7	- 22,2	- 14,3	- 516,7	- 8,4	- 9,1	- 317,0	-288,7	- 5,2

Джерело: власні розрахунки за даними Державної служби статистики України [3]

Відповідно в усіх категоріях господарств скоротилася чисельність свиней з розрахунку на 100 га ріллі. Якщо в 1990 році цей показник становив 57,8 голови, то у 2015 році – лише 24,5. Аналогічна тенденція щодо наявності поголів'я свиней з розрахунку на душу населення.

Групування областей за чисельністю поголів'я свиней на 100 га ріллі свідчить, що кількість поголів'я з розрахунку на одиницю земельної площі безпосередньо впливає на збільшення виробництва продукції в аграрному секторі, вирішенні соціально-економічних проблем на селі (табл. 5).

Таблиця 5

Вплив щільності поголів'я свиней на обсяг виробництва м'яса свиней за 2014 рік

Показники	Групи областей за чисельністю поголів'я свиней на 100 га ріллі			Всього
	I до 15,0	II 15,1-25,0	III 25,1 і більше	
Кількість областей	5	8	11	24
Щільність поголів'я в середньому по групі, гол.	10,7	19,9	43,5	24,7
Вироблено свинини: на душу населення, кг	13,0	16,3	18,6	16,9
на 100 га ріллі, ц	11,8	19,1	44,4	24,9
Споживання на душу населення, кг	9,3	15,1	39,1	19,7
Отримано: приплоду на 100 га ріллі, гол.	14,8	24,6	54,7	31,2
гною на 1 га ріллі, тонн	0,7	0,8	1,7	0,9
Скорочено поголів'я свиней порівняно з 1990 роком, %	81,7	63,2	52,0	62,2

Примітка: до першої групи віднесені області: Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Сумська, Херсонська; до другої: Вінницька, Дніпропетровська, Житомирська, Запорізька, Одеська, Полтавська, Харківська, Чернігівська; до третьої: Волинська, Донецька, Закарпатська, Івано-Франківська, Київська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська.

Джерело: власні розрахунки.

Розрахунки показують, що виробництво м'яса свиней на душу населення зростає майже на 0,6% і на одиницю земельної площі – на 0,8% при підвищенні щільності поголів'я свиней на кожний відсоток. Велике значення має і те, що збільшення поголів'я сприяє істотному нарощуванню органічних добрив, поліпшенню родючості ґрунтів і отриманню екологічно чистої сільськогосподарської сировини. Отже, із зростанням щільності поголів'я свиней на 100 га ріллі від 10,7 до 43,5 голів вихід гною з розрахунку на 1 га ріллі збільшується відповідно від 0,4 до 1,7 тонни або в 4,2 раза. Звідси, виникає необхідність насамперед для областей першої групи, де чисельність

поголов'я на 100 га ріллі не перевищує 15 голів, розробити і впровадити заходи, спрямовані на значне збільшення високопродуктивного поголів'я, створити необхідні передумови для нарощування виробничого потенціалу галузі свинарства.

Крім скорочення поголів'я свиней, зменшенню обсягів виробництва свинини сприяли також низькі показники продуктивності поголів'я, а саме середньодобові прирости свиней та виробництво свинини на одну голову свиней (рис. 2).

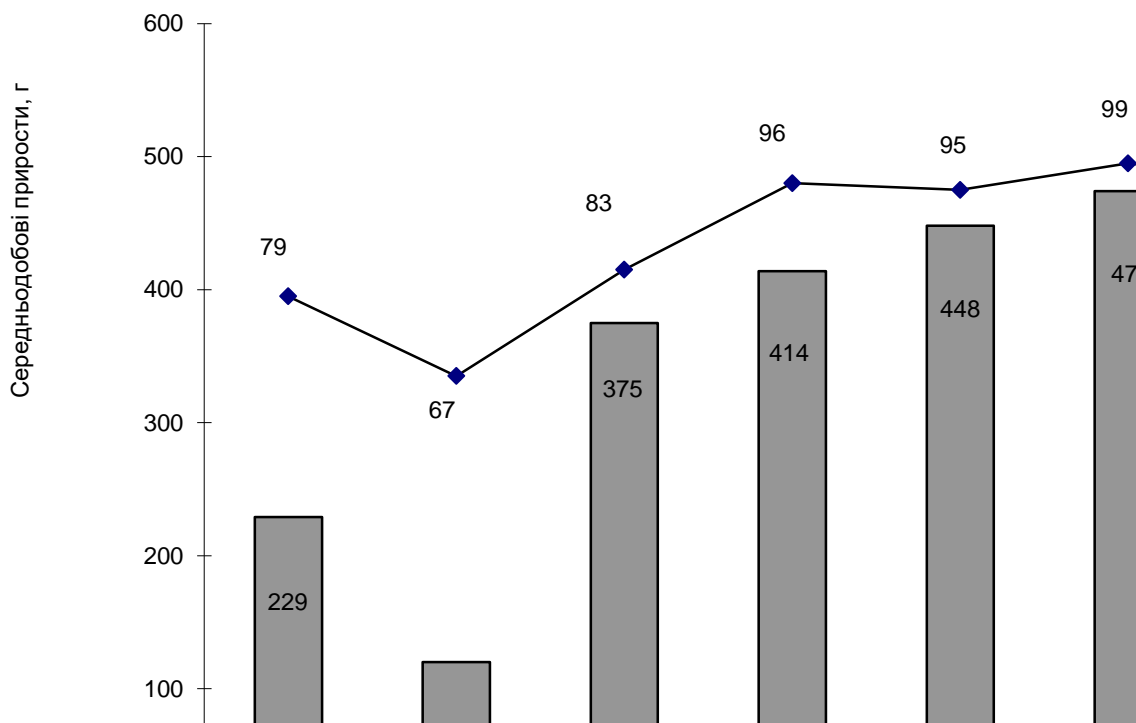

Рис. 2. Середньодобові прирости та обсяг виробництва свинини на одну голову свиней
Джерело: власні дослідження

Незважаючи на підвищення середньодобових приростів, яке почалося з 2010 року, досягнутий рівень продуктивності залишається низьким порівняно з тим, який відмічається в передових господарствах, де прирости свиней становлять 600-700 г і вище. Найкращий показник в Івано-Франківській області – 611 г в 2011 році, 620 – в 2012, 694 – в 2013, 698 – в 2014 році. Ще шість областей досягли середньодобових приростів вищих, ніж по Україні. Найнижчі середньодобові прирости в Миколаївській та Луганській областях.

Негативна тенденція щодо наявного поголів'я свиней та низька продуктивність свідчать про зниження обсягів виробництва та реалізації свинини (табл. 6).

Таблиця 6

Вирощування, реалізація та співвідношення вирощування свинини до її реалізації на забій за 2014 рік

Область	Усі категорії господарств			у тому числі					
				сільськогосподарські підприємства			господарства населення		
	Вирощування в живій масі, тис. тонн	Реалізація на забій в живій масі, тис. тонн	Співвідношення виробництва до реалізації, %	Вирощування в живій масі, тис. тонн	Реалізація на забій в живій масі, тис. тонн	Співвідношення виробництва до реалізації, %	Вирощування в живій масі, тис. тонн	Реалізація на забій в живій масі, тис. тонн	Співвідношення виробництва до реалізації, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Вінницька	27,7	28,6	96,8	12,1	10,9	111,0	15,6	17,7	88,1
Волинська	51,3	48,1	106,6	10,9	10,7	101,8	40,4	37,4	108,0
Дніпропетровська	76,2	70,3	108,3	57,0	47,9	118,9	19,2	22,4	85,7
Донецька	89,7	91,0	98,5	75,2	75,5	99,6	14,5	15,5	93,5

продовження табл. 3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Житомирська	33,9	35,9	94,4	6,3	6,2	101,6	27,6	29,7	92,9
Закарпатська	39,5	41,8	94,4	3,8	3,7	102,7	35,7	38,1	93,7
Запорізька	53,4	51,1	104,5	32,4	31,1	104,1	21,0	20,0	105,0
Івано-Франківська	55,1	53,1	103,7	38,6	35,9	107,5	16,5	17,2	95,9
Київська	71,7	75,9	94,4	56,2	48,3	116,3	15,5	27,6	56,1
Кіровоградська	31,2	33,7	92,5	17,3	16,6	104,2	13,9	17,1	81,2
Луганська	12,8	13,6	94,1	3,9	3,3	118,1	8,9	10,3	86,4
Львівська	60,4	58,4	103,4	30,8	28,9	106,5	29,6	29,5	100,3
Миколаївська	15,6	17,0	91,7	5,5	3,5	157,1	10,1	13,5	74,8
Одеська	32,1	32,5	98,7	14,8	7,8	189,7	17,3	24,7	70,0
Полтавська	64,0	64,5	99,2	53,8	51,7	104,0	10,2	12,8	79,6
Рівненська	27,8	29,4	94,5	3,6	4,2	85,7	24,2	25,2	96,0
Сумська	18,9	19,9	94,9	8,5	8,2	103,6	10,4	11,7	88,8
Тернопільська	42,1	39,8	105,7	23,0	21,0	109,5	19,1	18,8	101,5
Харківська	39,7	43,8	90,6	22,1	23,3	94,8	17,6	20,5	85,8
Херсонська	38,8	39,3	98,7	13,2	9,6	137,5	25,6	29,7	86,2
Хмельницька	39,9	39,9	100,0	21,6	20,2	106,9	18,3	19,7	92,8
Черкаська	48,9	49,7	98,4	31,4	30,7	102,2	17,5	19,0	92,1
Чернівецька	25,7	27,0	95,2	7,5	6,9	108,6	18,2	20,1	90,5
Чернігівська	20,6	23,0	89,5	13,6	12,8	106,2	7,0	10,2	68,6
Україна	1017,0	1027,3	98,9	563,1	518,9	108,5	453,9	508,4	89,2

Джерело: власні розрахунки [3]

Протягом останніх років обсяги реалізації перевищують обсяги виробництва продукції, що є загрозливою тенденцією до поступового знищення галузі, як це відбувалося у 2000 році, коли обсяги реалізації перевищували обсяги виробництва на 12,6%. Згодом почала простежуватися позитивна тенденція.

Існує інша проблема, незрозуміла для широкого загалу споживачів, які не мають тісних зв'язків із сільським господарством. Вона дуже важлива за своєю виробничо-організаційною суттю, а саме – явище стало можливим внаслідок балансу попиту і пропозиції. Проблема полягає в «ножицях», які створилися між виробництвом (вирощуванням) свиней, тобто фактично одержаним приростом і тєю кількістю «живої маси», яка реалізується на забій [2]. При високій організації ринку свинини обсяги вирощування і реалізації мають бути збалансовані, або вирощування хоч у незначних обсягах але перевищувати обсяги реалізації, за рахунок чого створюються певні ресурси, а в технологічному плані відбувається нарощування живої маси, як це відбувалося у сільськогосподарських підприємствах в 2014 році, де обсяги вирощування перевищили обсяги реалізації на 8,5%. А в цілому за 2014 рік в Україні реалізовано на забій на 10,3 тис. тонн свинини більше, ніж вирощено. Співвідношення між вирощуванням і реалізацією становить 98,9%. В семи областях країни вирощування по відношенню до реалізації становить від 100 до 108,3%, хоча абсолютні показники залишаються дуже низькими.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, ситуацію щодо виробництва свинини в Україні можна вважати критичною. Завдяки ціновій кон'юктурі великий бізнес починає вкладати кошти у розвиток свинарства, зокрема у створення інтегрованих комплексів. Однак, на заваді стоїть відсутність ринку земель сільськогосподарського призначення, тому що для розвитку ефективного свинарства потрібні значні земельні площі. Також, на нашу думку, необхідно змінити систему державної підтримки виробників.

Для сільськогосподарських товаровиробників, що займаються товарним свинарством необхідним є визначення раціональної спеціалізації галузі, породного складу свиней з урахуванням ринкової кон'юкттури, місця знаходження господарства по відношенню до комбікормових і переробних підприємств, а також додаткових джерел кормовиробництва з орієнтацією на потенціал власної кормової бази.

Галузь має значні можливості переведення виробництва на промислову основу, що дозволяє максимально реалізувати потенціал інтенсифікації виробництва й ефективно виробляти свинину в спеціалізованих господарствах. Проте для досягнення високих виробничо-економічних показників необхідне ритмічне забезпечення поголів'я повноцінними кормами, суворе дотримання технологічного

процесу, раціональне використання усіх ресурсів, забезпечення матеріального стимулювання працівників тощо.

Література

1. Височанська Л.Й. Економічна ефективність виробництва свинини в особистих господарствах населення Закарпаття / Л.Й. Височанська, М.Д. Федорюк // Вісник аграрної науки. – 2008. – № 11. – С. 68-71.
2. Зубець М.В. Наукові основи розвитку агропромислового виробництва на інноваційних засадах (теорія, методологія, практика) / М.В. Зубець, С.О. Тивончук. – К. : Аграрна наука, 2009. – 448 с.
3. Місюк М.В. Регіональний вибір напрямів відродження свинарства / М.В. Місюк // Економіка АПК. – 2001. – № 10. – С. 117-120.
4. Рибалко В. Свинарство. Куди йти? / В. Рибалко // Сільський час, 08.09.2001. – № 37.
5. Статистичний збірник. Тваринництво України / Департамент статистики сільського господарства та навколишнього середовища. – Київ, 2015. – 210 с.
6. Сус Л.В. Загальні тенденції розвитку галузі тваринництва в Україні та перспективи відродження / Л.В. Сус // Вісник ЖНАЕУ. – 2013. – № 1-2 (37), Т. 2. – С. 257-263.
7. Технологія виробництва продукції тваринництва : підручник / О.Т. Бусенко, В.Д. Столюк, М.В. Штомпель та ін.; за ред. О.Т. Бусенка. – Київ: Аграрна освіта, 2001. – 432 с.
8. Хурманець Г.Г. Совершенствование зональной специализации сельскохозяйственного производства в УССР / Г.Г. Хурманец. – Киев: НИИТИ, 1982. – 59 с.

References

1. Vysochanska, L.Y. and Fedoriuk, M.D. (2008), "The economic efficiency of pork production in private people's households of Transcarpathian", *Visnyk ahrarnoi nauky*, no. 11, pp. 68-71.
2. Zubets, M.V. and Tyvonchuk, S.O. (2009), *Naukovi osnovy rozvytku ahropromyslovoho vyrobnytstva na innovatsiinykh zasadakh (teoriia, metodolohiia, praktyka)* [Scientific basis development of agricultural production on the innovative principles (theory, methodology, practice)], *Ahrarna nauka*, Kyiv, Ukraine, 448 p.
3. Misiuk, M.V. (2001), "Regional selection lines of swine breeding revival", *Ekonomika APK*, pp. 117-120.
4. Rybalko, V. (2001), "Swine breeding. Where to go?", *Sil'skyi chas*, no. 37.
5. State Statistics Service of Ukraine (2015), *Statystychnyy zbirnyk. Tvarynnytstvo Ukrainy* [Statistical digest. Ukraine's Livestock], Kyiv, Ukraine, 210 p.
6. Sus, L.V. (2013), "General trends of the livestock industry in Ukraine and revival prospects", *Visnyk ZHNAEU*, no. 1-2(37), vol. 2, pp. 257-263.
7. Busenko, O.T., Stoliuk, V.D., Shtompel, M.V. et al. (2001), *Tekhnolohiia vyrobnytstva produktsii tvarynnytstva* [Technology of production of livestock products], *Ahrarna osvita*, Kyiv, Ukraine, 432 p.
8. Khurmanets, G.G. (1982), *Sovershenstvovaniye zonalnoy spetsializatsii selskokhozyaystvennogo proizvodstva v USSR* [Improving the zonal specialization of agricultural production in the USSR], Kyiv, Ukraine, NIINTI, 59 p.